Ekonomi Tarihi

Bölüm 2: Tarım Devrimi ve Sonuçları

Yrd.Doç.Dr.Tufan BAL

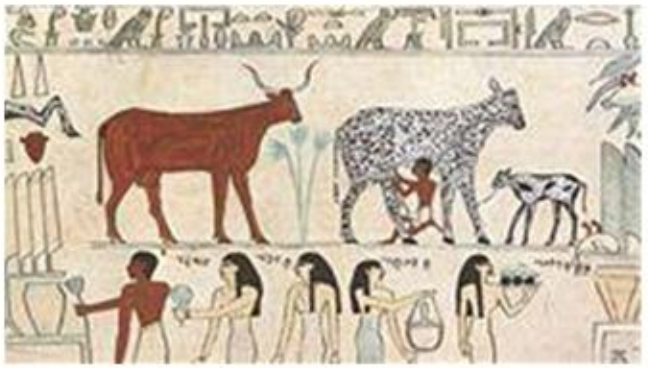
Not:Bu sununun hazırlanmasında büyük oranda Prof.Dr.Tevfik GÜRAN'ın "İktisat Tarihi " kitabından faydalanılmıştır.

1.Tarım Devrimi

- İnsan hayatını sürdürecek besinleri çok uzun bir dönemde avlayarak, balık tutarak, yabani meyveleri toplayarak elde etmeye çalıştıktan sonra aşağı yukarı 10.000 yıl önce, çeşitli bitkileri yetiştirmeyi ve hayvanları ehlileştirmeyi öğrenerek ilk kez yerleşik tarıma geçmeyi başardı.
  - Besin toplayıcılığından besin üreticiliğine geçiş anlamına gelen bu gelişme Neolitik Devrim (M.Ö.7000-5500) olarak adlandırılır.

Neolitik Dönem (M.Ö.7000-5500)

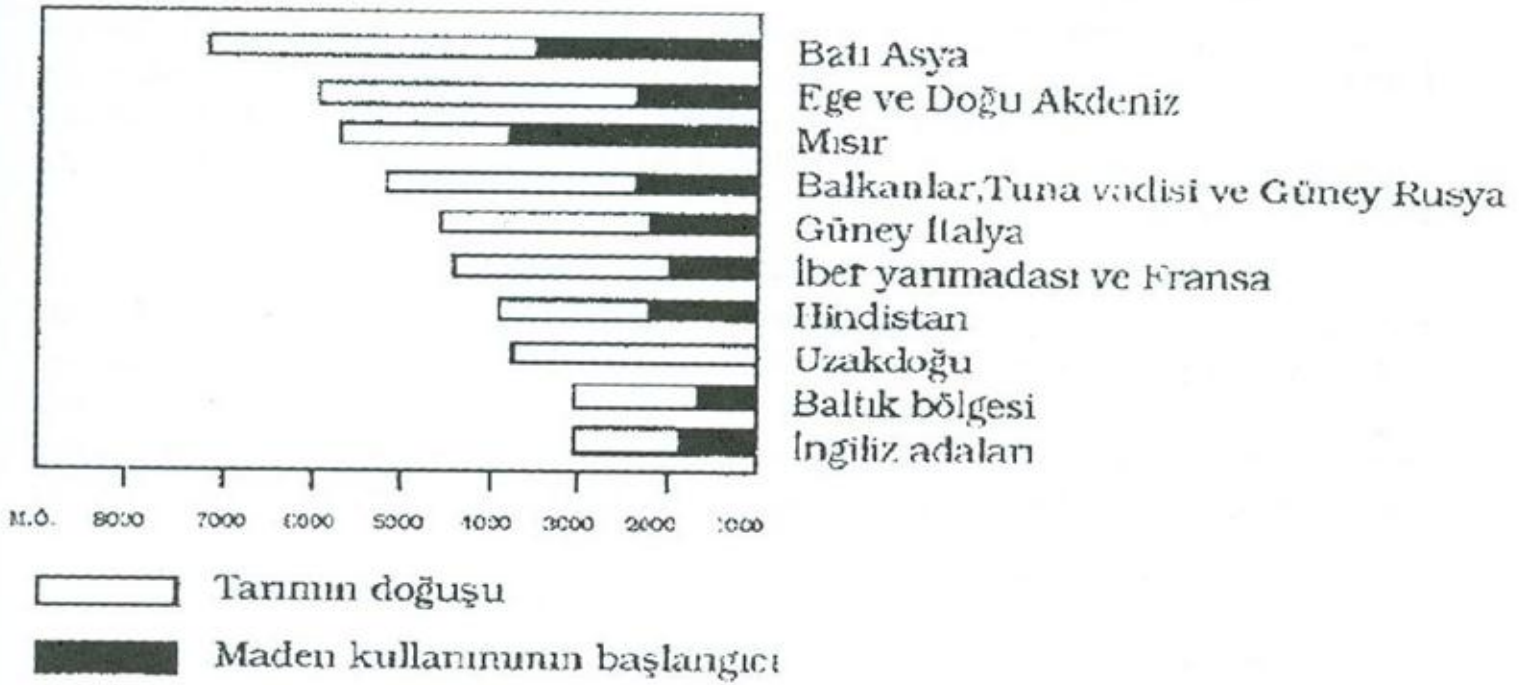

1.Tarım Devrimi

- Avcılık ve toplayıcılıktan yerleşik tarıma geçiş, insanın ekonomik ve sosyal gelişme hızını büyük ölçüde arttırdı. Bu bilgi birikimi, insanlığın son 10.000 yıldaki maddi gelişiminin kaynağını oluşturdu.
- Tarımın ilk yayıldığı bölgelerden Orta Asya'nın Güney Rusya'nın ve Kuzey Arabistan'ın geniş otlaklarında insanlar hayvancılık ile geçinerek göçebe çobanlığa yönelirken; Suriye, Anadolu, İran ve Afganistan'ın yüksek bölgelerinde çiftçilik yaygın bir faaliyetti.

Tarım Devriminin Yayılması

Tarım Devriminin Yayılması

1.Tarım Devrimi

- M.Ö.6000-3000'lü yıllarda uç kısmı ağaçtan olan saban icat edilirken,
- M.Ö.1400'lü yıllarda demir uçlu saban icat edildi.
- Gübre, ürün rotasyonu ve nadasa bırakma gibi toprağın verimliliğini arttıran uygulamalar mevcut olmadığından, verimliliğini kaybeden toprak terkediliyordu.
- Modern zamanlarda bilinen hemen hemen tüm önemli yiyecek bitkileri neolitik dönemdeki çiftçiler tarafından keşfedilmiştir.

2.Tarım Devrimini Açıklayan Teoriler

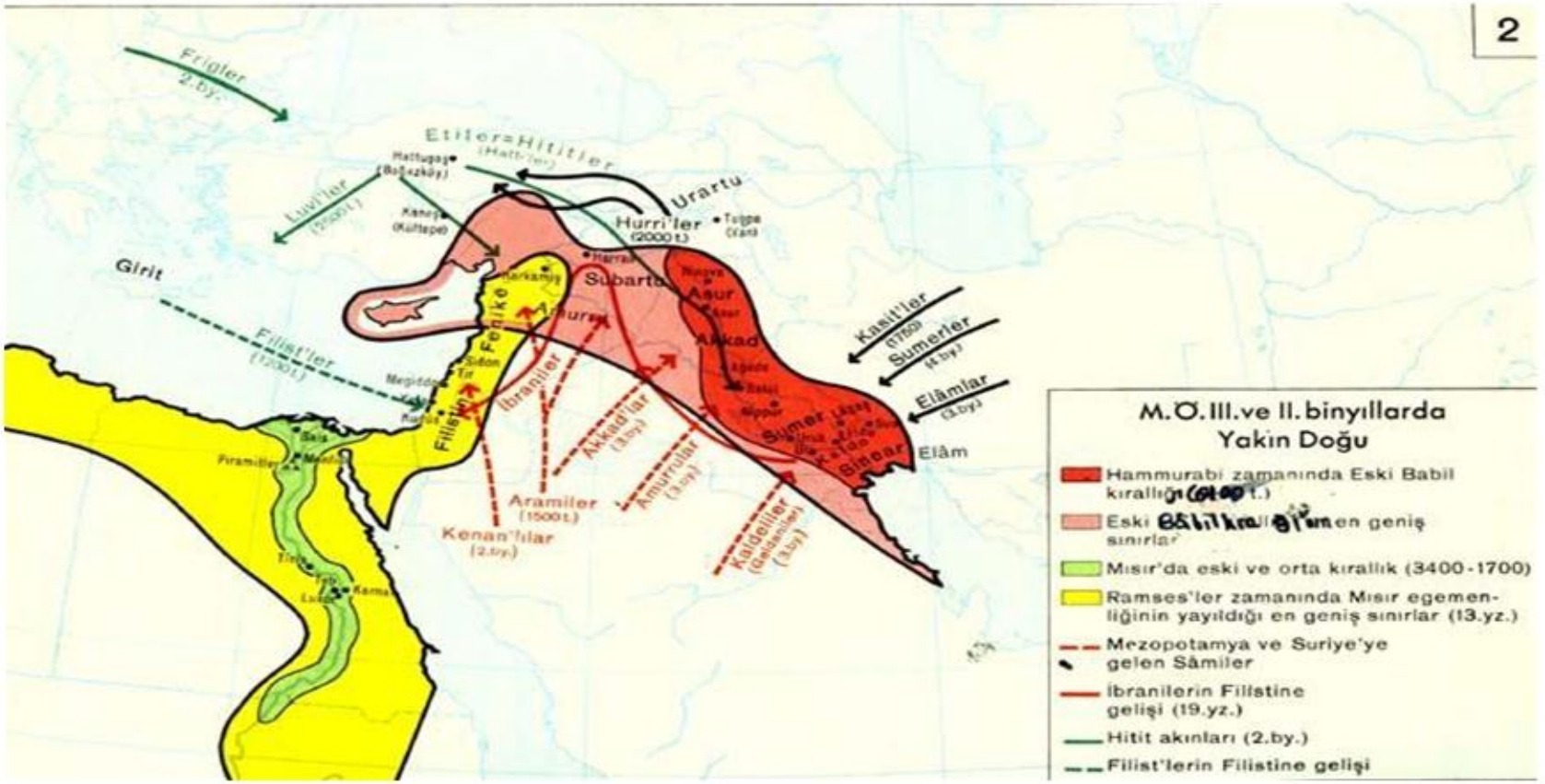
1. Ünlü ilkçağ tarihçisi Gordon Child'a göre; son buzul çağındaki iklim kötüleşmesi bir zamanlar yeterli ölçüde su kaynakları olan Yakındoğu ve Kuzey Afrika'yı kuraklaştırdı. Ve insanlar bazı hayvanları korumaya başladılar, böylece otçul hayvanlar evcilleşmeye başladı.

- Bu teoriye göre, belirli tür hayvanların ve bitkilerin yol olması sonucu doğal kaynaklarda meydana gelen bir azalmadan doğan çevre değişimi olmuştur.

a)Bu değişme niçin daha önceki iklim kötüleşmelerinde ortaya çıkmamıştı.?

b)İklim değişmeleri ile tarımın ortaya çıkış yeri ve zamanı arasında bir paralellik görüşü doğrulanamamaktadır.

Yakındoğu Haritası

2.Tarım Devrimini Açıklayan Teoriler

2.Robert J.Braidwood'un çekirdek alan teorisi;insanın doğal çevresindeki hayvan ve bitkileri daha iyi tanımasını sağlayan bir kültürel gelişme tarım devrimine yol açmıştır. M.Ö. 8000'li yıllarda Filistin ve çevresinde insanlar avladıkları hayvanları evcilleştirdiler, topladıkları bitkileri yetiştirmeye başladılar.

a)tarıma geçiş zamanını ve nedenini iyi açıklayamamıştır,

b)tarımın doğuşu için bilginin gerekli bir şart olmasına karşılık yeterli olmadığını görememiştir.

2.Tarım Devrimini Açıklayan Teoriler

3.Lewis R.Binford nüfus artışı teorisi;göçlerle meydana gelen nüfus yığılması, doğal kaynaklar üzerinde bir baskı oluşturmuş ve hayatta kalabilmek için rakip gruplar arasında bir mücadele başlatmıştı. Artan nüfus, mevcut doğal kaynaklarla insan arasındaki dengeyi bozmuştu. Yiyecek kaynaklarının azalması insanları tarıma geçişe zorlamıştı.

a)Nüfus artışının niçin tarıma geçişini açıklayamamıştır,

b)Nüfusun doğal kaynaklar üzerinde baskı kuracak kadar nasıl arttığını açıklayamamıştır.

3.Tarım Devrimini Sonuçları

- Tarımın ortaya çıkışı toplumların ekonomik, sosyal ve siyasi organizasyonlarında önemli değişmelere yol açtı.
- Avcı ve toplayıcı bir toplumda basit bir işbölümü vardı; avcılık erkekler, toplayıcılık kadınlar tarafından yapılıyordu. Yerleşik tarım yapan toplumlarda ise çiftçiler, tükettiklerinden daha fazlasını üretebildiklerinden dolayı artık ürün ortaya çıktı.
- İlk çiftçiler arasında bazı kişiler savunma hizmetlerinde uzmanlaşırken, bir kısmı da dini liderlik yapıyorlardı.

3.Tarım Devrimini Sonuçları

- Nüfus arttı: Tarım devrimi öncesinde nüfus artış hızı on binde 7-15'den binde 36'ya yükseldi.
- Ekonomik büyüme hızlandı ve bu büyümenin bir bölümü nüfus artışını desteklerken, bir bölümü de hayat standartlarını yükseltti.
- Avcılık ve toplayıcılıktan çiftçiliğe doğru bir geçiş oldu. Yerleşik hayat, göçebeliğin yerini aldı.
- İlk kez siyasi organizasyon olarak devlet doğdu.
- Teknolojik gelişme alanında büyük adımlar atıldı. Bu 8 bin yıl içinde bronz çağının yerini demir çağı aldı.

3.Tarım Devrimini Sonuçları

- Ticaret gelişti ve genişledi. Bölgeler arası ticaretin önemi arttı. Pazar mekanizması doğdu.
- Şehirler ilk kez gelişti, büyüklükleri artarken fonksiyonları da karmaşık hala geldi ve tüm Akdeniz dünyasına yayıldı.
- Çeşitli ekonomik organizasyon tipleri doğdu.

Müdahaleci-Piyasa Ekonomisi

- Avcı ve toplayıcı toplumlarda doğal kaynaklardan herkes istediği gibi faydalanabilmekteydi. Komünal sistem yerini zamanla devlet mülkiyetine, piyasa ekonomilerine ve özel mülkiyete bıraktı. Dolayısıyla ekonomik etkinlik ve üretkenlik artışı hızlandı.

İletişim Bilgilerim:

Yrd.Doç.Dr.Tufan BAL
Süleyman Demirel Üniversitesi
Tarım Ekonomisi Bölümü ISPARTA
baltufan@yahoo.com
http://kisisel.sdu.edu.tr/akademik/tufanbal